

pošteno; kar se domislim: kaj pa, ako bi bil med óno gospódo kateri gospod, ki me bo morda izpraševal pri jutrišnji preskušnji? — Zato sem se hitro premislil in obtičal na stolu — na videz miren in pohleven kot ovca; ali v prsih mi je vrelo, da je bilo strah.* —

In res se je bilo primerilo, da je bil drugi dan med ónimi svétniki, kateri so

izpraševali drja. H., jeden tudi izmed ónih gospodov . . . Ta je drja. H., ki je bil s Cigaletom vred po vseh šolah (tudi v pravoznanskih na Dunaju) vedno med prvimi, lovil pri preskušnji za sodnika takó, da jo je prebil samo — z „dobrim uspehom“. — Tako se je po Cigaletovih besedah zgodilo v Celovcu l. 1848 v prvi dobi po razglašeni „ravnopravnosti“.

Slovstvo.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

„A. Janežičeva Slovenska Slovnica“. Za srednje šole priredil in predelal dr. J. Sket, c. kr. profesor. Šesta predelana izdaja. Cena 1 gld. 30 kr. V Celovcu, 1889. Tiskala in založila tiskarna družbe sv. Mohorja v Celovcu.*)

Janežičeva »Slovenska slovnica«, katera je do leta 1876 doživela pet natisov, priljubila se je omikanim Slovencem zeló, zlasti zaradi svojih res klasiških primerov, katerih si je vsak učenec, ako je učitelj le količkaj pazil na to, lahko vtisnil precejšnje število v spomin; take resnice, kratki reki človeka spominjajo slovniškega pravila, pa tudi lepih dijaških let, mnogokrat ga pa tudi, ker vzete iz narodovih ust, veselé in tolažijo. Zato z veseljem pozdravljamo novo izdajo te priljubljene slovnice, priskrbljeno po gosp. prof. dr. Sketu. Ker v prejšnji obliki slovnica ni zadoščevala novim potrebam in novim zahtevam, zato je g. izdatelj mnogokaj predelal, zlasti oblikoslovje, dodal dva čisto nova odstavka, o tujkah v slovensčini in nauk o stihotvorstvu. O novi izdaji smo čitali že precéj obširno kritiko g. prof. Lendovška. Mi izvestno ne bodemo povedali nič novega: male opazke, katere hočemo napraviti, rodile so se le iz želje, da bi prišli v dvomnih vprašanjih do stalnih pravil, ali pa da bi vspodbudili slovničarje k še strožjemu opazovanju in preiskovanju. Tako bi bilo morda n. pr. § 10 b) dobro oméniti, da se stsl. *on* izgovarja po Notranjskem kot kratek *u* z zaglasnim poluglasnikom, n. pr. puét = pót, muèž = môž, guèba = gôba, dočim uči slovnica, da se *on* nadomeščava večjidel s širokim *ó*, in pa, kakor bi bil v njem *a* vtopljen; izjemo dela beseda roka, ki se izgovarja ruóka. — V tem izgovarjanju stsl. nosnika se mi vidi neka zveza s sosedi Hrvati, ki imajo put, muž itd. — § 11, op. 1, bi bilo morda spomina vredno tudi to, da se ta *ü* okrog Cérknice ne izgovarja kot nemški *ü*, temveč nekako kot *ui*, n. pr. múiha, kúipiti za: muha, kúipiti.

*) Naznanili smo to knjigo v 4. števil. t. l. str. 98; tu podajemo obširnejšo oceno. Uredn.

V § 23, kjer je govorjenje o menjavi soglasnikov, izvedel bi bil rad pri točki 4, kako naj se vendar pišó nekateri pridevniki, kakor: afričanski ali afričanski, američanski ali američanski, ker so nas nekđaj v šoli učili oboje.

Konec § 35 bi hoteli še to opomniti, da naj se v šoli bolj pazi na pravilno naglaševanje, ker zgodi se često, da učenci pri čitanju vse drugače naglašajo, nego narod govori, in tako potem vedno napačno naglašajo, tako n. pr. v šoli čitajo: storili so, zgodilo se je, bili so, narod pa navadno govori: stóрили so, zgóđilo se je, bíli so.

Popolnoma je predelan nauk o sklanji, in sicer bolj znanstveno, kar je hvalevredno. Sedaj stoji na prvem mestu sklanja ženskih samostalnikov na *a*, II. sklanja moških, III. srednjih samostalnikov, IV. sklanja ženskih *i*-jevih debel, V. dostavek k sklanji *i*-jevih debel, VI. sklanja lastnih imen. Tako gimnazijec začénja v latinščini, kakor v slovensčini z *a*-deklinacijo. Ad § 87 d) bi opomnil, da bi skoro boljše bilo pisati rod. mn. *i* mesto *ij*, kakor je to že Cigale v »Novicah« nasvetoval, rod. mn. na *ij* bi imeli edino le samostalniki srednjega spola na *je*, n. pr. kopje, predmestje, rod. mn. kopij, predmestij, vsi drugi naj bi se pisali *i*, torej rod. mn. oči, dni, ljudi, gosí itd. (Pač težko, da bi se uresničilo. Op. uredn.)

Na str. 54 mi neznatna stvarica ne ugaja, namreč beseda kila m. kilogram ali pa kilo, nikakor pa ni v pisni slovensčini pisati ženske končnice. § 132 b) je tudi prav na svojem mestu, ker mnogi mislijo, da bi bila velika slovnična pregreha pisati *ga* m. *je*, ali *jih* m. *je* za tožilnik edn. sr. ali tožilnik množ.

V § 140 naj bi se bil ozir. zaimek *koji* čisto opustil. K § 166, op. 2 omenjam, da ima okrog Cérknice glagol *derem* ves sedanjik po III. vrsti, n. pr. voda derí. Ali bi ne bilo boljše, da slovnica uči pisati *dvignem* m. *dvignjen* (§ 168)? § 172 oblika pogorén pač ni v rabi, treba bi jo bilo nadomestiti. V § 175 b) se glasí drugi odstavek: Vendar se *dj* in *tj* ne topita pri sledečih glagolih: čútiti — čútjen; začúđiti — začúđjen; netiti — netjen; — postiti — glagolnik: postenje; razsvetiti — razsvetljen; voditi —

vodjen; napotiti — napotjen; usrtiti — usrtjen. Meni se te oblike zdé nelepe; težko, da bi kje tako govorili; raje bi pisal: čuten, začuden, neten itd., ker mislim, da bi Slovenec v tem slučaju, ako bi ne topil, vstavljaj med *t* in *j* l, kakor razsvetljen — govoril bi čutljen, netljen itd.

V § 182 bi kaj rad imel glagol spominjati se; pa samo radi pravopisja, ker včasih so nas učili, da Bog obvaruj pisati *j*, sedaj pa zopet čitamo z *j*, kar je najbrže pravo; vsaj težko bi bilo sedaj premeniti navadno pisavo.

V § 183 čitam za del. sed. č. obliki: kupuje in kupovaje; kaže se, da bodo pisatelji drugo obliko čim dalje bolj popustili, dasi smo se je dobro privadili.

V § 186 bi rad vedel, kake spremembe se vrše pred *ujem* VI. vrste, ker so nam še v šolah priporočali: opišujem — a ne vém zakaj.

Pri glagolu bi si želel še neko pojasnilo o povračalnih glagolih, ali se namreč sme v deležniku in glagolniku izpuščati zaimek *se* ali ne, ker čita se oboje; v hrvaščini sem naletel celo na izraz: »naraščaj se«, za to, kar navadno imenujemo samo naraščaj. — Slovnicar ima sicer na str. 236 vzgled: Prevzetovanje in bahanje se samo tepe — vendar ne vem, ali je dovoljeno tudi nasprotno; pri deležnikih sem čital že s tresočim se glasom in: s tresočim glasom.

Kar je bilo precéj nedostatno v Janežičevi slovnici, to je prof. dr. Sket popravil, dodavši ob koncu vsake vrste opombe, v katerih uči, ali so glagoli dotične vrste prvotni ali izimenski ali izglagolski. Latinski termini bi tu bili umestni.

(Konec.)

J. D.

„Logaško okrajno glavarstvo.“ Zemljepisni in zgodovinski spis. Uredil Vojteh Ribnikar. V Logatcu. Izdalo »Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja Logaškega.« 1889. — 8°. Str. 108. Cena 70 kr., po pošti 75 kr. Dobiva se pri gosp. uredniku, nadučitelju v Dolenjem Logatcu. — Zopet imamo pred seboj plod učiteljskega skupnega delovanja. Sklep, da izda tudi učiteljstvo Logaškega okraja popis vseh šolskih občin tega okraja, izvršil se je v primeroma kratkem času. Temu se ne čudimo, ako se ozremo na dokaj manjši obseg, nego smo ga videli v »Postojnskem okrajnem glavarstvu«. Pač je tudi opisanih šolskih krajev manj, nego v zadnji knjigi, namreč 23, a v »Postojnskem okr. glavarstvu« jih je 37. Spisi so večinoma kaj kratki, nekateri zgodovinski pregledi nekoliko pičli, zemljepisne poteze večinoma natančne. Vendar se bodisi gledé prvega in drugega, bodisi gledé pisave spisi med seboj razlikujejo. Odlikujejo se kaki trije. Hvalevredno je, da so pisatelji navedeni imenoma, česar sem želel že v »Post. glav.« Lahko rečem, da sem čital knjigo z veseljem in zanimanjem, ter upam, da jo bodo tako čitali tudi drugi.

A dolžan sem resnici in domovinoznanstvu v prid opozoriti na par nedostatke in izraziti nekaj želja. Zgodovinski pregled je tudi v onih podatkih nedostaten, kjer bi se bili lahko poskušali z malim trudom. Ne morem si razlagati n. pr., da se imenuje na str. 8 prvi župnik Tomaž Speck leta 1413; a v »Catalogus cleri« t. I. čitam na str. 185: »Anno 1413 Georgius

Werneker ibidem plebanus extitit.« O župniji v Rovtah čitaš na str. 71, da je »menda nekako od l. 1708«. Ne vem, od kod ima pisatelj to letnico. V istem »Catal. cleri« nahajamo na str. 213 leto 1694. Kako lahko bi se bilo na take podatke bolj gledalo! K str. 44 pripomnim, da je bil Blaž Korče res (ne samo baje) iz Črnega Vrha doma in je bil velik dobrotnik te soseske. K str. 73 pa to-le: Da bi bile na gričih z imenom Kucelj po mnenju gosp. Pečnika res »zanesljivo keltske naselbine«, to ni tako izvestno. V mojem rojstnem kraju n. pr. je neki griček, ali bolje majhen pomól z imenom »Kucelj«. A tak je, da tukaj ni nikakor mogla biti naselbina. Marveč sklepal bi človek, da izhaja »Kucelj« po najkrajši poti od korena prekucniti se. — Slovnicih nedostatkov je v nekaterih oddelkih dokaj, v drugih je pisava čistejša pa tudi glajša.

Dasi tudi je bilo treba omeniti nedostatkov, vendar s tem nikakor ne tajim cene te knjige. A vrednost bi bila še večja, ako bi se bili gg. pisatelji bolj potrudili za pomoč drugih domoznancev, n. pr. duhovnikov in porabili vse vire, ki bi se bili pri njih (v arhivu, v farnih knjigah) dobili. Naj bodoči opisovalci drugih naših okrajev nikar ne mislijo, da se tako delo sme kar nagloma spisati, da ni treba o virih in pomočkih nikogar vprašati. Prav župniki morejo k delu največ pripomoči. Zato je želeli, da bi ti tudi radi pomagali, da dobimo polagoma popolno sliko, nadrobni popis slovenske domovine. Nikar naj pisatelji ne zabijo, da je treba za žive slike tudi živih obrazov. Naj nam torej vestno opišejo narodno življenje, kakor se kaže v posameznih krajih. Koliko bi se dalo o tem pisati!

Nazadnje izrekam še željo, da bi se pred tiskom obrnili izdajatelji do kakega veščaka v domoznanstvu, ki bi hotel stvarno delo opiliti in oblikovno. Več očíj več vidi. G. Simon Rutar, profesor na realki, pokazal je že mnogokrat bodisi svoje znanje, kakor tudi svoje zanimanje za enake opise. Tudi gosp. Koblar, izdajatelj »Zgodovine farã ljubljanske škofije«, bodé gotovo z delom in svetom šel gg. učiteljem na roko.

Naj mi gosp. izdajatelj te knjige ne jemlje v zló teh opazek. Veselim se iz srca slovstvenega delovanja in napredovanja učiteljev, a to me ne dela slepega za nedostatke, najmanj pa hočem prikrivati pomočke do vedno lepših uspehov.

„Slovenska čitanka za prvi razred srednjih šol.“ Sestavil in izdal dr. Jakob Sket, c. kr. profesor. Prvi zvezek. Cena 80 kr. V Celovcu 1889. Tiskala in založila tiskarna družbe sv. Mohorja. 8°. Str. 184. — Dosedaj je rabil učencem v nižjih razredih srednjih šol Janežičev »Cvetnik« I. in II. del. Dasi je »Cvetnik« dobro sestavljen in vrlo opravljal svoj posel, vendar je nekoliko prepičel; v primeri z nemškimi berili, ki se rabijo v istih razredih, res je preskromen. Tudi se ne ozira na novejšo slovstvo. Te nedostatke v pouku slovenščine na srednjih šolah se je namenil odpraviti g. prof. dr. J. Sket, ter prirediti primerne čitanke za vse razrede srednjih šol. Prvi zvezek nižjim razredom namenjenih čitank imamo tu pred seboj. Kakšno si misli sestavljalec nalogo čitanke, pravi nam v »Predgovoru«: »Najvažnejša

slovstvo po svoji volji. Naj imajo zlasti mlajši duhovniki pred očmi, da jim je poklic delati za božjo čast. Za božjo čast pa morejo prav vspešno delati, ako napišejo dobro povest za 50 tisoč čitateljev ali za naše slovenske za veljavo lepe pravnosti in vere boreče se liste. — Naposled naj opomniti še to, da bi proti našim znanim dobrim pisateljem ne imeli ničesar, ako bi hoteli tudi drugodi v takem duhu pisati, kakor pišejo za družbo; ne pravim: take in take povesti, pač pa v takem duhu. Tudi omikancem ne škodi povedati, da je treba izpolnjevati četrto božjo zapoved: pač, še bolj je treba praviti omikancem nego kmetom.

Potrudimo se povzdigniti slovensko dobro leposlovje, da ne bode več tako tožil odbor, ampak le obžaloval, da ne more sprejeti vsega izvrstnega gradiva, ki se mu pošilja! V ta namen bode tudi »Dom in Svet« deloval brez ozira na levo ali na desno.

„Vestnik šolske družbe sv. Cirila in Metoda.“ III. Izdalo in založilo vodstvo. V Ljubljani 1889. Tiskala »Katoliška Tiskarna«. Mali 8°. Str. 40. — Knjižica ima poročilo o IV. redni veliki skupščini na Bledu dné 6. avgusta 1889 in pa imenik podružnic, pokroviteljev in vodstva.

„Slovesno posvečevanje“ temeljnega kamna za novo cerkev na Brezjah dné 9. oktobra 1889 I. V Ljubljani. Samozaložba. Tisk »Katol. Tisk.« 1889. Mali 8°. Str. 12. — Tiskana je knjižica v malo izvodih. Opazka je prav tukaj na mestu: ako je dobrote preveč, ni dobrot. In preveč dobrote se mi zdi v raznih pridevnikih pred naslovi. Ne preziram dobrega namena neimenovanega gosp. pisatelja, a čitatelj te dolge in nepotrebne predtakline težko prebavlja. A ker jih ne moremo in ne smemo čisto izpuščati, treba je hoditi po srednji poti. Moja misel je ta: Kadar navajamo v spisu prvič visoko osebo, dajmo ji dostojen, značilen, a kratek prilog pred ime, potem pa ni treba več. Dva pri enem imenu sta nepotrebna. Drugače je, ako se piše kak imenik, ali dela kaka listina, drugače, ako se priprosto pripoveduje. Tudi naj se v tisku ti prilogi skrajšajo. Nujno potrebno je, da se za časnikarje, pa tudi od časnikarjev slovenskih ta zadeva za vselej določi. »Dom in Svet« bode o priliki stavil svoje predloge. A že tu izjavljam, da se mi zdi »velečastiti« za duhovnika dovolj časten, »prečastiti« pa naj bi prepuščali škofu in njegovemu uradu. Ako pravimo komu »milostni«, pač ni to brez nekakega lizunstva, zlasti duhovniki naj bi se tega branili. Ako daje svet gospem pridevek »milostna«, svobodno mu! Dr. Fr. L.

„A. Janežičeva Slovenska slovnica.“ (Konec.) Nov je tudi § 185, kjer se po vzgledih kaj pri-gledno kaže, kako se slovenski glagol stop-njuje, in § 186, ki uči, kaj je znak dovršnega in nedovršnega glagola. — Obliko na te za dvojino ž. sp. bi morda kazalo opustiti in rabiti samo obliko ta.

Nepravilno sklanjo je g. izdatelj do cela iz-pustil, obravnavajoč glagol *iti* pri I. vrsti, *imeti*, *hoteti* pri III. vrsti.

V § 192 imamo vzgled: Ko bi ne bilo nebo dežja poslalo, vse na zemlji bi bilo kruha stradal, dočim ima Janežičeva slovnica: Ko *ne*

bi bilo nebo . . . dežja poslalo itd. in dr. Sket sam uči v § 380, 5) op., da stopa nikalnica *ne* pravilno pred zastareli aor. bi, kar tudi Levstik zabičuje. Notranjec to še dobro čuti, (kolikor vem, tudi Beli Kranjec. Uredn.), kar pričajo razne fraze, n. pr. kaj *ne* bi itd. To bi bilo prav omeniti v istem paragrafu spodaj, kjer govori o načinu, kako stavimo besede v govoru. Žadnji primer v tej opombi bi se bolj glasil: ne bi se bil veselil m. ne bil bi se veselil.

Na str. 107 je pač po zmoti prišel v knjigo Prešernov stih: »Sel naj vsak sam bo skoz življenja zmede«, ker je že str. 58 naveden kot vzgled dvojine od osebnega zaimka, *naj m. naju*. Vendar bi bil tu bolj na mestu. V § 200 bi pričakoval, da se omeni oblika »bolje« v pomenu: *magis, mehr*, in kaj naj se misli o tem?

K § 220 pristavljam, da le preradi rabimo obrazilo *in*, pridevajoč ga tudi takim neživim stvarim, katere ga ne dobivajo, in taka beseda se mi zdi takoj: *veža, vežine duri* (str. 132), jaz bi pisal: *vežne duri*, tvoreč pridevnik z obrazilom *en, vežen*; ibid. pod obrazilom *ski* e) bi rad vedel, kaj mi je misliti o tvorjenju pridevnikov na *ski* iz tujih, največ klasiških jezikov, n. pr. ali je boljše pisati: političen, ali politiški, klasični ali klasiški — gledé na druge Slovane bi boljše pisali poslednje. (Ozirati se je pač treba na samostalniki, ki se rabi v slovensčini. Politika, gramatika i. dr. imajo pridevnik: političen, gramatičen. Pisati pa: teologično iz teologija, moralično iz »moralis ali moralisch« . . . je neslovensko, grdo. Uredn.) Dalje, ali stoji vedno *ski*, in nikoli ne sam *sk* za obrazilo? Sedaj pišo nekateri *ljubezniv*, Janežič ima še: *ljubeznjiv*, ali je oboje prav, ali zadnje napačno? (Zadnje napačno. — Uredn.)

V § 224 pod manjšalnim obrazilom *ica* stoji opomba: Pri ženskih imenih na soglasnik se i večkrat izpušča, kakor *stvarica* in *stvarca*, *živalica* in *živalca*, *krv-krvca*, *brv-brvca* ali *brvica*. To pravilo naj bi se premenilo tako-le: Pri ženskih imenih na soglasnik je obrazilo *ca*, torej le: *stvarca*, *živalca*, *počestca*, tako uči po Miklosiču Cigale. (Ako je taka, vedel bi rad, zakaj se sliši: »na tej brvici, pečici, v vasici«, in pa: »mrovca« nam. mrvica? — Uredn.)

Popolnem nov je odstavek str. 153—165, kjer najprej ob kratkem izvemo zgodovino tujk v slovensčini, od katerih narodov in v katerem času da smo jih sprejeli. § 232 pa potem podaje tujke, privzete iz raznih jezikov. Za ta trud zaslужuje gosp. izdajatelj vso hvalo, kajti tu spozna slovenski dijak marsikatero besedo kot tujko, ki se mu je zdela prej domačinka, in gotovo se bo trudil, nadomestiti jo z lepšo domačo. Tako n. pr. izvé, da je beseda žugati tuja, iz stvn. *sciuhén*, srvn. *schuhen*, *schugen* (*scheu machen*, *verscheuchen*), doma pa ima za to: *pretiti*. Pri drugih bo videl, da je isto, naj rabi to ali ono, obe sta tujki, n. pr. *boja* ali *barva*. Pri besedi *bajta* naj se dostavi: semitskega izvira, ne pa: *it. baita*.

O skladnji g. izdatelj sam pravi, da ni pre-naredil mnogo, ker je »prav pregledno in slično, kakor v drugih šolskih slovnica-h sestavljena.« Večidel, pravi, je izpuščal, kar se mu je zdelo potrebno, in le malokaj dodajal. Kako se je

držal bolj onih oblik, »ki imajo sedaj v našem slovstvu več ali manj občno veljavo«, vidi se zlasti v § 279, v katerem ima za vsak nepristni predlog večinoma le po en izraz, dočim jih ima Janežič zmirom po več, n. pr. za Janežičeve: *mimo, memo, mem* ima dr. Sket samo: *mimo*. Da bi se pač v vseh oblikah dosegla zaželena edinost!

§ 312 b) uči, da množilne števnike rabimo na vprašanje »koliko« tudi pri samostalnikih, ki nam služijo le v množnem številu, n. pr. *dvójne duri*. Spodaj ima pač opombo, da nekaterim Slovencem služijo raje v tem primeru ločilni števniki; jaz bi menil, da je poslednje pravilneje in se vjema tudi z latinščino.

V § 320 b) v opombi bi se tudi lahko omenilo, kako je s povračalnim zaimkom v skrčenem stavku, če je v njem še kak logiški subjekt. Te stvari se je bil Cigale dotaknil v »Novicah«. Če skrajša n. pr. stavek: Sv. Andrej je od daleč ugledal križ, kateri so mu bili pripravili, glasi se to: Sv. Andrej je oddaleč ugledal sebi pripravljene križ. Če pa imam prej dva subjekta, n. pr. Sv. Andrej je oddaleč ugledal križ, kateri so mu bili mučitelji pripravili, tedaj moram paziti, da li ne nastane po skrajšanju dvoumnost, in v tem slučaju bi ne smel staviti povračilnega zaimka. S § 330 f) se ne strinjam v tem, ker mislim, da nedovršnik nikoli ne more rabiti v zaznamenovanju prihodnjega dejanja, če tudi je v odvisnem stavku. Torej ne bi pisal: Volk se je zarekel, da ne kolje več jagnjet, ampak: Volk se je itd., da ne bode več klal jagnjet. Takoj v nastopnem § pa bi si želel opazko, da naj bi v slovenščini česče rabili dovršnike v sedanjiku za prihodnjik, kakor da bi jemali sestavljeni prihodnjik. Ta je lepa posebnost slovenščine, ne zanemarjajmo je! Ne malo je ustregel gosp. izdatelj gotovo tudi s petim delom, ker je tudi nauk o stihotvorstvu kolikor toliko že učna tvarina v zadnjih razredih spodnje gimnazije. Prav bi bilo, da je pristavil slovenskim izrazom še tehniške grške, n. pr. za vzdig in pad arsis in thesis, ker so vendar slovenski po njih ukrojeni. Na strani 267 navaja kot vzgled desetercev odstavek iz pesmi o Kraljeviča Marka smrti, po slovenskem prevodu. Za slovensko narodno pesen ima že vzgled: Lepa Vida je pri morju stala itd., zakaj ni torej pridržal srbskega izvornika, ker je tako lahko umeven in ob enem bi vspodbudil in vnel enega in drugega dijaka za divni srbski jezik?

J. D.

„DROBTINICE“ za l. 1889. Na več vprašanj: „Drobtinice“ so tiskane, obsegajo devetnajst in pol pole, imajo tri slike; dobivale se bodo od 27. t. m. v „Katoliški Bukvarni“ po 1 gold. 40 kr.

HRVATSKO SLOVSTVO.

(Dr. Fr. L.)

„Spomenica posveti prvostolne crkve Srca Isusova u Sarajevu“ četrnaestoga i petnaestoga rujna 1889. Uredio: Dr. Andrija Jagatić, kanonik Vrhbosanski, urednik »Vrhbosne«. Ciena jedan forint. Troškom kaptola Vrhbosanskoga. Čist dohodak namienjen je prvostolnoj crkvi »Srca Isusova« u Sarajevu. Folio. Str. 24. — Ta spomenica posvećevanja prvostolne sarajevske katoliške crkve, ki se je vršila 14. in 15. sept.,

mora se imenovati krasna. Zeló primerno je, da se je ta slovesni in za razvoj katoličanstva v Bosni tako pomenljivi dogodek tudi slovstveno in umetniško proslavil. Spomenico namreč krasi 17 večjih slik, ki so prav lične in čiste. Nekatere slike nam predočujejo prave umotvore iz nove cerkve, kakor n. pr.: »Bog daje deset zapovedi na Sinaju«, ali »Govor Isusov na brdu«, ali »Uskrsnuće (vstajenje) Isusovo«. Eno izmed teh slik prinaša današnja štev. našega lista in sicer pročelje prvostolne cerkve po prijaznosti našega rojaka, sedanjega kanonika vrhbosanskega, velečast. g. dr. Antona Jegliča. Kapitolu vrhbosanskemu častitamo na tem delu, čitatelje pa opozarjamo na »Spomenico«, da napravijo ž njo sebi veselje, novi cerkvi pa dadó mal darek.

Knjige „Maticice hrvatske“ za leto 1889.

(Konec.)

Po svoji zunanosti ogledovalca Matičinih knjig najbolj v oči bode res krasna knjiga: „Slike iz občega zemljopisa. Napisao dr. Ivan Hoić. Knjiga prva. Sa 60 slika i jednom zemljopisnom kartom (zemaljske polutke). Nagradjeno iz zaklade grofa Iv. Nep. Draškovića za godinu 1887.« Vel. 8°. Str. 367. Cena gl. 2:80. — To je knjiga XIII. »Poučne knjižnice« Maticice Hrvatske. Ta knjižnica šteje že marsikako lepo delo. Ta knjiga pa ne samo da ne zaostaje za drugimi, marveč jih je skoro prekosila. Ako listaš le nagloma knjigo, razveselé te lepe in velike slike, nad katerimi obstane nehoté tvoje oko. Pa tudi vsebina sama je vredna zanimanja. Knjiga nam opisuje po splošnem uvodu zemljo kot zvezdo med zvezdami, kaže njeno obliko, govori o dnevu, letu, o zemljepisnih točkah in črtah, o vodi in o kopni zemlji, o obalih, otokih, nižavah, višinah, o morju, rekah, jezerih, o zraku, njegovem gibanju in vplivu. — Torej obširna tvarina! Kdo ne vé, da je ta veda danes v najlepšem razvoju, nekako v dóbi deviške čistosti, polna navdušenosti za napredek! In ta napredek — vrši se dan na dan. Pa o tem bodem govoril lahko drugje. O knjigi sami za sedaj le toliko, da je pisana lahko umevno; tudi je pisatelju pri srcu, da zanima. Podatki so dovolj natančni. O podrobnostih ne morem tu razpravljati. — Kot ocenjevalca in Slovenca me ni zanimala ta knjiga le po svojem tako priljubljenem mi predmetu, ampak posebej zato, ker imamo Slovenci enako knjigo in sicer Jesenkov »Prirodnoznanški zemljepis«, ki ga je izdala Matica l. 1874, in o katerem tu samo to rečem, da Slovenci še vedó ne, koliko je ta knjiga vredna. Samo po sebi vleče človeka, da primerja taki deli med seboj. Primerjanje nam kaže, da je pisana Hoićeva knjiga poljudneje in zabavneje, a Jesenkova bolj znanstveno; Hoić opisuje marsikaj na široko, Jesenko podaje toliko, kolikor je neobhodno potrebno, in zato je v tej knjigi mnogo vednostnega gradiva; Hoićevo knjigo bodo čitali Hrvatje raje, nego čitajo Slovenci Jesenkovo knjigo. Koliko vednostne temeljitosti da je v naši (slov.) knjigi, kaže najbolj, da navaja Jesenko samih virov ali pomočkov dve strani drobnega tiska. Slovenci so na to svoje vrlo delo že skoro poza-